

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. Quibus de causis obtenta Dispensatio sit invalida?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

inferior potestas, & voluntas; Votum autem obligat ex voluntate propria, lex ex voluntate superioris, & ideo lex magis obligat, quam votum; Unde communiter gravior requiritur causa ad dispensandum in lege, quam in voto. Suar. tamen mediam viam probabilius inquit tom. 2. de relig. lib. 4. de voto cap. 3. dicendo, quod si materia legis humanæ non spectet ad virtutem religionis, lex minus obliget, quam votum. Ratio est, quia gravius peccat, qui transgreditur votum jejunandi, quam qui transgreditur legem jejunii; siquidem iste peccat tantum contra temperantiam, & obedientiam, ille vero contra virtutem Religionis, quæ est virtus altior, & ideo gravius obligans. Si vero materia legis humanæ spectat ad eandem virtutem Religionis, ut est lex de audiendo Sacro, de communicando, de recitandis horis, tunc gravior est obligatio, ubi materia est gravior: Verbi gratia, quia lex de Eucharistia suscipienda est materia gravissima, gravius obligat, quam votum audiendi Sacrum, vel jejunandi: etenim quisvis uterque peccet contra Religionem, & qui transgreditur legem communio- nis, & qui violat votum audiendi Sa- crum, aut jejunandi; at quia lex illa præcipit aliquid gravius, obligatio est gravior: Contra vero si lex obliget ad recitandam coronam, & votum sit de jejunio in pane, & aqua, ob- ligatio voti est gravior ratione mate- riæ, quamvis peccet contra Religio- nem, tam qui transgreditur istam le- gem, quam qui violat illud votum. Si vero circa eandem materiam spe- ctantem virtutem Religionis datur & lex, & votum, verbi gratia, de audienda missa, Suar. putat, incertum esse, utra sit major obligatio, legis, an voti? Sed probabilius est, quod docent Sanch. loc. cit., & Filliuc. quaest. moral. tract. 26. cap. 3. num.

78., majorem esse obligationem legis, propter rationem adductam; quia scilicet ceteris paribus est obligatio orta a potestate, & voluntate superio- re: Unde qui tenetur die Veneris, verbi gratia, jejunare ex voto, & die Saturni ex præcepto, & alterutrum tantum jejunium potest ponere, debet omittere jejunium ex voto, & ponere jejunium præceptum. Ad rationem in contrarium adductam ex Alberico, quod scilicet materia quælibet præcepti possit esse materia voti, & non e converso, Respondetur, hinc solum inferri, quod obligatio voti sit major extensive, quatenus ad plura extendi possit, quia magis voluntarie suscipi- tur.

ARTICULUS V.

Quibus de causis obtenta dispensatio sit invalida?

- I. Dispensatio est nulla, donec dispen- satio innorescat, & acceptetur.
- II. Multis de causis potest in dispensan- te deficere voluntas dispensandi.
- III. Ratihabitio de presenti signis exter- nis manifestata sufficit ad dispensa- tionis concessionem.
- IV. Ratihabitio de futuro, quæ sufficit ad licentiam concedendam, non suf- ficit ad concedendam dispensatio- nem.
- V. Quibus signis censetur Superior tacite dispensare?
- VI. Prelati taciturnitas saepe est signum permissionis, non dispensationis.
- VII. Num dispensationes metu extorta sint valide?
- VIII. Dispensatio extorta per dolum cir- ca causam finalem est invalida: Secus vero si dolus sit circa cau- sam impulsivam; In dubio presu- mendum, quod causa fuerit impul- siva.
- IX. Rescriptum gratiæ surreptitium est

est irritum; Rescriptum vero iustitia est irritandum.

- X. Dispensatio est irrita, etiamsi bona fide dispensans erret circa causam finalem.
- XI. Quid debeat in petitione exprimi, ne dispensatio sit surreptitia?
- XII. Quanam jure, aut consuetudine universim exprimenda sunt?
- XIII. Quando dispensatio est irrita, si altera tantum ex causis expositis sit falsa?
- XIV. Num dispensatio sit partialiter valida, quando partialiter est surreptitia?

I. **D**ispensatio est invalida, tam si deficiat potestas dispensandi in dispensante, quam si deficiat voluntas dispensandi; Sicut etiam si nolit dispensatus acceptare dispensationem; Cum enim dispensatio sit veluti donatio obligationis, & donatio sine acceptatione sit invalida, ideo dispensatio universim sine acceptatione est invalida; ut proinde doceant communiter cum Sal. disp. 20. sect. 14., Suar., Sanch. lib. 8. disp. 26., Pal. punct. 11., quod si Procurator tuus absque tuo mandato impetret tibi privilegium, dispensationem, rescriptum, &c. hæc non habeant effectum, donec tibi innotescant, & acceptes; quia hujusmodi concessiones habent imbitam illam conditionem, Si tibi placita sint, & gratæ existant; ut videtur decisum cap. *Ad medium*, de Concessione prebend. Quamvis enim possit Legislator invito, & renuenti, dispensationem concedere; tamen hoc nunquam præsumi debet, nisi manifeste constet; ne gratiæ Principis vilipendantur.

II. Ostendimus articulo superiore, esse invalidam dispensationem, si data sit in lege Superioris ab inferiore sine justa causa, eo quod in tali casu deficiat in dispensante potestas; Quæ-

rendum nunc quomodo etiam sit invalida per defectum voluntatis dispensandi, seu consensus ad dispensationem requisiti; Inquirendo, an talis consensus sufficienter habeatur per ratihabitationem? Et quomodo deficiat, aut per metum Superiori incussum, aut ex ignorantia, vel errore, aut ex suppressione veritatis, aut falsitatis expressione circa causam finalem, aut ex taciturnitate rerum, quæ jure vel consuetudine exprimi debent?

III. Quæritur itaque primo, An concedatur dispensatio per meram ratihabitationem de præsentem?

Respondeo advertendo, Ratihabitationem de futuro haberi, quando subditus utitur dispensatione, credens probabiliter, quod Superior conscius talis usus ratum illum habiturus sit; Et hanc ratihabitationem non sufficere ad concedendum de præsentem dispensationem, aut jurisdictionem alteri, communiter Doctores docent; nam sicut non satis est præceptum præsumptum de futuro, ut obliget nunc; ita non satis est dispensatio præsumpta de futuro, ut nunc lex deobliget. Ratihabitio vero de præsentem dicitur ipsa tacita dispensatio, seu præsumptio voluntatis superioris dispensandi, quæ aliquibus verbis, aut signis externis actu sit manifestata; Et hanc sufficere docent communiter cum Sanch. lib. 8. disp. 4., Suar. lib. 6. cap. 13., Sal., Pal. punct. 13. Verbi gratia si Pontifex sciens Titium esse irregularem, det illi beneficium, vel si sciens hodie esse diem Veneris præcipiat Titio, ut comedat carnes, in tali casu habetur dispensatio tacita, & ratihabitio de præsentem, quæ sufficit ad licite operandum. Et ratio est, quia ad concedendam dispensationem non requiruntur verba determinata, sed satis est, quod voluntas Superioris dispensandi signis externis manifestetur; ergo si habeatur ratihabitio de

praesenti, habetur sufficienter valida dispensatio.

IV. Oppones: Ratihabitio de futuro satis est juxta probabilem opinionem ad honestandum actum alias prohibitum; ergo etiam ad dispensationem concedendam. Antecedens explicatur. Si Praelatus nihil sciat actu de actione subditi, sed credatur, quod si sciret subditum operari id, ad quod ejus licentia requiritur, & talis licentia peteretur, illam concederet, subditus non peccat; Verbi gratia, si Religiosus habens votum paupertatis rationabiliter praesumat, superiorem non fore invitum, si ipse pecuniam accipiat, & distribuatur, sed concessurum licentiam, si peteretur, & ratam habiturum acceptationem, & distributionem pecuniae, quando illius erit conscius, juxta probabilem sententiam non peccat contra votum paupertatis, a quo prohibetur acceptatio, & distributio pecuniae sine licentia superioris.

Respondeo cum Pal., Suar. loc. cit., Sal. disp. 20. sect. 2. omisso antecedente, nego consequentiam; Disparitas est, ut notat Sal. disp. 20. sect. 8., quia votum paupertatis non obligat absolute, & simpliciter ad non expendendum, sed conditionate ad non expendendum, nisi cum licentia vel expressa, vel praesumpta: Econtra lex obligat simpliciter, & absolute; ergo nisi detur actu dispensatio per actualem voluntatem Superioris exterius manifestatam, seu per ratihabitionem de praesenti, aut nisi detur locus Episcopae ratione necessitatis, dispensatio per solam ratihabitionem de futuro non est valida: Sicut non est valida collatio jurisdictionis data ad audiendas confessiones sacramentales per solam ratihabitionem de futuro; quia debet per voluntatem actualem, saltem tacitam, exterius manifestatam conferri; Ut si Praelatus videns Pe-

trum Sacerdotem accingere se ad confessiones audiendas, & illas audire, non repugnet, cum facile possit; ut communiter Doctores apud Dian. part. 3. tract. 4. resol. 68.: Quamvis Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 242. putet sufficere, si ex signis externis praesumatur adesse in Superiore voluntatem concedendi jurisdictionem; Quod tamen Dian. loc. cit. dicit coincidere cum ratihabitione de futuro, & esse contra communem Doctorum; licet Filliuc. pro sua sententia citet Medin., Ricard., Sylvest., Divum Bonavent., Equidem tamen puto, Filliuc. non significare iis verbis, quod satis sit ratihabitio de futuro, sed de praesenti; quia dicit satis esse, si ex signis externis praesumatur in superiore voluntas concedendi jurisdictionem, quod bene potest intelligi per ratihabitionem de praesenti, seu de tacita dispensatione.

Addit Pal. loc. cit., quod licentia non tollit obligationem legis, (sicut tollit dispensatio) nec est contra legem, aut vulnus legis, sed potius legi favet; cum sit conditio ab ipsa lege requisita, ut opus licite fiat: Sicut enim non vulneratur lex non furandi per hoc, quod Dominus consentiat, ut res sua accipiat, sed per consensum domini tollitur, & variatur materia legis de non furando; ita non vulneratur votum paupertatis per hoc, quod detur licentia ad aliquid expendendum, sed per licentiam variatur materia obligationis voti, & sic indirecte tollitur obligatio voti, posita licentia: Contra vero dispensatio est vulnus legis, & directe tollit obligationem legis. Hinc dispensatio stricte est interpretanda, atque adeo debet actu dari, & manifestari saltem tacite per ratihabitionem de praesenti, ut sit valida; nec satis est dispensatio praesumpta de futuro; sicut non satis est praecipuum praesumptum de fu-

turo, ut nunc obliget: At licentia cum non sit contra legem, vel contra votum, sed potius legi faveat, est ample interpretanda; atque adeo sufficit tam licentia præsumpta de futuro, quæ scilicet si peteretur, daretur, quam data de præfenti: Et eodem modo, quia non est contra legem de non furando consensus domini, ut reni suam accipias, ideo satis est consensus etiam præsumptus de futuro.

Dices; hinc sequi, quod jurisdictio, quæ est facultas dicendi jus, & ample est interpretanda, concedatur etiam per voluntatem Superioris præsumptam de futuro; Sed contra est, quia ne reddantur dubii actus jurisdictio- num ex consuetudine, & consensu communi Doctorum, requiritur actualis voluntas concedendi jurisdictio- nem; Quamvis verum sit, quod late sit interpretanda; quia est beneficium Principis nulli nocens; ut est jurisdictio data Confessariis ad audiendas confessiones, quæ non nocet Episcopis, cum sit data ab Episcopis potestas absolvendi non in utilitatem propriam, sed subditorum; unde non nocet Episcopis, quod possint subditi ab aliis absolvi.

V. Rogabis; Quibusnam signis cense- ri potest Prælatum velle tacite dispensationem concedere?

Respondeo, primum signum tacite dispensationis, seu præsumptæ voluntatis dispensandi esse, si Superior concedat, vel præcipiat alicui actum, qui sine dispensatione exerceri non potest, advertens ad ejus impedimentum: Ut si Episcopus sciens, Titium esse irregularem irregularitate a se dispensabili, promoveat illum ad Ordines Sacros, vel illi dimissorias concedat; ut communiter docent cum Suar. contra Navar., & Rodriq. apud Merol. num. 162. Ratio est, quia non debet præsumi, quod Superior velit peccare promovendo ad Ordines ir-

regularem sine dispensatione.

Secundum signum tacite dispensationis est, si Prælatum videns aliquem exercere actum sibi prohibitum, & potens illum facile impedire, non impedit: Verbi gratia, si Pontifex, aut Episcopus videant irregularem accingere se ad celebrandum, & celebrare, vel habentes impedimentum a se dispensabile videant contrahere matrimonium. Ita Sal., Sanch. lib. 8. disp. 4., Azor. contra Sayr., Bonac. punct. 3. num. 18., Suar. cap. 13., & alios putantes in tali casu solam patientiam, & taciturnitatem Prælati non esse signum dispensationis, sed permissionis; Sape enim Prælatum vel sine sua culpa aliquid permittit ad vitandum majus malum, vel cum sua culpa permittit ex pusillanimitate, & negligentia, quin velit dispensare: Quamvis enim dicatur indirecte consentire, verbi gratia in homicidium, qui tenetur impedire illud, & non impedit; non tamen inde colligitur directa voluntas, qualis ad dispensandum requiritur. Hæ sunt rationes sententiæ contrariæ. Sed ratio nostræ opinionis est, quia talis taciturnitas Prælati est quædam rati habitio de præfenti, quæ satis est ad conferendam jurisdictio- nem, ad audiendas confessiones, & ad alia exercenda, ut probat Sanch. lib. 3. de Matrim. disp. 35. num. 20., & Merol. tom. 3. disp. 7. cap. 1. ergo satis etiam erit ad dispensandum: Et ratio ulterior est, quia ad Prælatum spectat ex officio impedire delicta subditi, si facile potest; ergo cum possit dispensando obviare delicto subditi, præsumendum est, quod velit dispensare, non vero quod velit tantum permittere peccatum.

VI. Quare verum est, quod dicit Suar., solam patientiam, & taciturnitatem Prælati posse aliquando significare permissionem, non directam voluntatem ejus, quod videt facere;

At

At quando tenetur impedire malum, quod videt, & non impedit, cum facile possit, præsumendum est, quod velit directe dispensare, ne ipse peccet non impediendo peccata, sicut debet. Hinc in *in cap. final. De officio Vicarij*, dicitur, quod si Vicarius, cui prohibitum sit ab Episcopo, ne sine sua licentia conferat beneficia, adhuc beneficia conferat vidente, & non contradicente Episcopo, valida sit collatio. Similiter ex *Glof. in leg. Qui mutuum*, ff. *Mandat.*, Si procurator revocatus gerat negotia sciente, & patiente domino, valide agit; quia scilicet talis taciturnitas, & patientia habetur pro legitima licentia; cum paria sint, Expresse consentire, ac præsentem esse, & non contradicere, ex *leg. 1. Cod. De relat.*, Quod si taciturnitas ista æquivalet expressæ licentiæ, æquivalet etiam expressæ dispensationi, non quidem secundum se, nec præcisè sumpta, sed per accidens hic, & nunc, ut excludatur peccatum Prælati, qui nisi dispensaret, peccaret non contradicendo, cum præsupponatur, quod facile possit contradicere.

Dices cum *Sal. disp. 20. sect. 9.*, Si Pontifex videat aliquos in matrimonio irrito permanere, & non contradicat ad vitandum majus malum, & scandalum, non idcirco præsumitur dispensare; ergo neque in casu nostro.

Respondeo, concessio antecedente, nego consequentiam. Disparitas est, quia in primo casu non satis est dispensatio ad validitatem matrimonii sine novo consensu contrahentium; unde dispensatio non impediret peccatum, nisi notificetur, acceptetur, & velint illi contrahere, & ideo ea non præsumitur dari. Econtra in casu nostro de se peccatum impeditur. Ita *Sanch. lib. 8. disp. 4. §. & lib. 2. disp. 38. num. 12.*

VII. Quæritur secundo, an valeat dispensatio extorta a Superiore per me-

tum gravem injuste incussum?

Respondeo cum communi apud *Sanch. lib. 3. disp. 39.* esse validam; quia metus non tollit voluntarium simpliciter; unde gesta per metum valida sunt, exceptis casibus in jure expressis: Sicut excipitur contractus matrimonialis, & Sponsalia in *cap. De iis, quæ vi*, in 6., & Absolutio ab excommunicatione, quæ invalida est, si per metum conferatur; Quod non est extendendum ad dispensationem, quæ omnino diversa est ab absolute. Docet quidem *Pont. lib. 4. cap. 6.* apud *Dian. part. 3. tract. 5. resol. 118.*, dispensationem, & privilegia metu extorta esse ipso jure irrita, non secus ac donationes, & promissiones. Immo *Sanch.*, & *Less.* apud eundem *Dian.* contra *Molin.*, & *Azor.* putant esse jure naturæ irritos contractus lucrativos donationis, & promissionis metu extortos; quia non potest acquiri jus adversum aliquem per actionem injuriosam adversus illum. Et *Rebel.* apud *Dian. loc. cit. resol. 119.* putat, etiam contractus onerosos metu extortos esse jure naturæ irritos, ut venditiones, &c. Sed opinio contraria est communior, quia matrimonium jure naturæ est validum, quamvis metu extortum; & universim metus sicut non tollit absolute libertatem ad peccandum, ita neque ad contrahendum: Quare quilibet contractus, & dispensatio ipsa, valida sunt, licet metu extorta, nisi jure positivo irritentur.

VIII. Quæritur tertio, An valida sit dispensatio extorta per mendacia, & dolum; qui contingere solet, non solum narrando falsum, seu mentiendo, sed etiam tacendo veritatem?

Respondeo, quod si dolus, & mendacia versentur circa causam finalem, dispensatio sic extorta erit nulla; quia non præsumitur, quod Superior habeat voluntatem dispensandi, nisi sub-

stent-

sistente causa finali, seu motiva; Si vero dolus, & mendacia versentur circa causam dispensationis impulsivam, dispensatio erit valida; quia subsistit tunc causa finalis dispensationis. Ita communiter docent in materia de Contractibus cum Sanch. lib. 4. cap. 7., Bonac. hic punct. 7., Suar. de Voto lib. 6. cap. 27. Tunc autem dolus dicitur esse circa causam finalem, quando dispensans non concessisset dispensationem, si cognovisset talem causam non subsistere, & ideo talis dispensatio dicitur surreptitia per taciturnitatem veri, vel obreptitia per expressionem falsi in cap. *Postulastis*, *De Rescriptis*: Contra dicitur dolus esse circa causam impulsivam, quando dispensans, si cognovisset talem causam non subsistere, adhuc dispensationem concessisset, quamvis non ita facile. In dubio autem, utrum causa dispensationis falso adducta fuerit finalis, an impulsiva, praesumendum est esse impulsivam, atque adeo dispensationem valere ex praesumptione juris; quia jura maxime favent valori actus, ut magis valeat, quam pereat. Ita Bonac., Sanch. lib. 4. cap. 44., & lib. 8. de Matrim. disp. 21., Sal. disp. 20. sect. 15. contra Molin. disp. 173., & Ledesm. cap. 27. de Matrim. apud Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Dispensatio*, & Dian. part. 4. resol. 45. putantes in tali dubio causam praesumendam esse finalem, atque adeo irritam esse dispensationem; quia impedimentum est certum, dispensatio incerta: Sed contra est, quia jurisdictio ad dispensandum est certa, & datur actu dispensatio: ergo non est reputanda dispensatio invalida ex dubio, quod causa non sit sufficiens.

IX. Notandum hic, dari rescriptum gratiae, & justitiae; Rescriptum gratiae dicitur, quod continet gratiam, verbi gratia, dispensationem, facultatem dispensandi, praesentationem, collatio-

nem beneficii, &c.: Rescriptum vero justitiae dicitur, quod dat jurisdictionem ad lites; ut probat Menoch. lib. 2. casu 201. apud Pal. punct. 16., Illud autem est discrimen inter haec rescripta, quod Rescriptum gratiae est ipso jure irritum, si obtentum sit per surreptionem, seu per taciturnitatem veri, aut expressionem falsi. Contra vero rescriptum justitiae sic obtentum non est irritum, sed irritandum ope exceptionis; Quare quousque excipiat, est validum, ex cap. *Si autem*, *de Rescriptis* apud Pal. loc. cit., & Sanch. lib. 8. disp. 121. Ratio disparitatis est, quia rescriptum gratiae tribuit jus; at rescriptum justitiae, seu literae ad lites tribuunt judicem, non jus; unde majoris praedicti est rescriptum gratiae, & ideo facilius inficiatur.

X. Notandum secundo, quod non solum mendacia, & dolus reddant surreptitiam, & irritam dispensationem, sed etiam error, & ignorantia dispensantis circa causam finalem dispensationis; si scilicet bona fide, & sine culpa taceatur verum, aut exprimat falsum pertinens ad causam finalem, ut mox dicemus: Et ratio est eadem, quia deficit voluntas dispensandi, posito tali errore; semper enim subintelligitur illa conditio in concessione dispensationis, si scilicet preces veritati nitantur. Surreptitiam etiam reddit dispensationem deceptio commissa circa materiam substantialem; Quare si petas, verbi gratia, dispensationem in voto castitatis, & tu habeas votum Religionis; aut si petas dispensationem in voto non nubendi, & habeas votum castitatis; aut si petas dispensationem voti dubii, cum tamen habeas certum, dispensationes istae corruunt, quia sunt circa materiam diversam.

XI. Quæritur quarto; Quanam debeant exprimi in petitione dispensationis,

nis, ne dispensatio concessa sit surreptitia?

Respondeo, varias in hoc esse sententias apud Sanch. lib. 8. disp. 21., Pal. punct. 16., & Merol. num. 343. Prima sententia docet, tunc esse surreptitiam dispensationem, quando taceatur veritas, aut exprimitur falsitas spectans ad causam finalem, qua scilicet cognita dispensatio non concederetur. Secunda sententia docet, esse surreptitiam, si taceatur veritas, aut exprimitur falsitas non solum spectans ad causam finalem, seu motivam, sed etiam ad impulsivam, qua scilicet cognita, licet concederetur etiam dispensatio, at non eadem facilitate. Tertia sententia (quam probabilior putant Sanch., Pal., Suar. lib. 6. de voto cap. 127., Sal. disp. 20. sect. 15.) est, si supprimatur veritas illa, quae jure debebat exprimi, aut si exprimitur falsitas, quae jure debebat taceri. Ratio est, quia plura sunt, quae si exprimerentur, non solum retardarent, sed etiam simpliciter impedirent dispensationem, puta, quod dispensatus sit vitiosus, sit inimicus dispensantis, &c., & tamen dispensatio cum tali suppressione veritatis non est surreptitia; Et hoc ideo, quia jure non mandatur, ut haec exprimantur: Eodem modo plura sunt falso expressa, quae ita impellunt superiorem ad concedendam dispensationem, ut si non exprimerentur, talis dispensatio non concederetur; puta si falso dicatur, quod dispensandus sit vir doctus, sit Sacerdos, &c.; & tamen hujus falsitatis expressio, quia non cavetur a jure, non annullat rescriptum, ut ex communi sententia docent Doctores: Quare pro regula statuunt, illius veritatis suppressionem reddere surreptitium rescriptum, quae jure mandatur exprimi; Et similiter illius falsitatis expressionem, a qua movetur superior ad rescriptum concedendum,

ita ut jure cautum sit, quod ea expressa, gratiam Superior non concedat: Intelligitur autem nomine juris tam jus scriptum, quam consuetudo, & stylus Superioris concedentis rescriptum. Ratio primae partis est, quia quoties jus praescribit aliquid exprimi, intelligitur illud exoptulare pro forma: Et ratio secundae partis est, tum quia si falso allegatur causa, quae movet Superiorem ad rescriptum concedendum, praeter voluntatem Superioris illud conceditur; tum etiam quia omne rescriptum habet subintellectam conditionem illam, Si preces veritati nitantur.

XII. Rogabis hic primo, quanam sint illa, quae jure, & consuetudine debent exprimi in dispensationibus obtinendis, ita ut eorum taciturnitas vitiet rescriptum?

Respondeo praescindendo ab iis, quae specialiter debent exprimi pro dispensatione in irregularitate, in impedimentis matrimonii, in censuris, &c., quae in proprio loco examinantur, loquendo solum de iis, quae in omni dispensatione exprimenda sunt.

Dico primo cum communi contra Navar., Bonac., Merol. num. 460., & Sa apud Sanch. lib. 8. disp. 23., & Pal. punct. 8. Qui duplex habet impedimentum, verbi gratia, castitatis, & consanguinitatis, aut affinitatis, vel duplicem irregularitatem, non potest per partes horum dispensationem impetrare, quin faciat in dispensatione mentionem omnium impedimentorum. Ratio est, quia ea est praxis, & consuetudo fundata in hoc, quod difficilius est dispensatio in pluribus impedimentis simul relate ad eandem personam, quam seorsim. Haec tamen doctrina patitur multas exceptiones, quas notant Bonac., & Pal.; Nam, exempli gratia, certum est, non esse id opus in excommunicationibus, ex cap. *Ex parte*, *De Offic. Ordin.*, cum possit

possit ligatus pluribus excommunicationibus petere absolutionem ab una, non facta mentione aliarum; Et idem circa irregularitates putat dicendum Suar. contra Pont., & Pal. loc. cit.

Dico secundo cum communi contra Menoch. apud Bonac. punct. 7.: Valida est dispensatio, quam quis obtinet, etiam si non exprimat illam prius petiisse, & non obtinuisse. Ratio est, quia nec jure, nec consuetudine requiritur talis expressio. Idque verum est, etiam si dispensatio negata fuerit a superiore, verbi gratia a Pontifice, & deinde petatur ab inferiore, puta ab Episcopo, qui potest illam concedere; ut docent Suar., Sal., Sanch., Bonac. loc. cit. Neque dicas, taciturnitatem istam versari circa causam finalem, quia non concederetur dispensatio, si sciretur prior denegatio. Nam hoc est falsum; Cum enim revera adsit causa iusta dispensationis, presumendum, quod si Superior recordaretur denegationis prateritæ, vellet potius rigorem mitigare, ut iidem Doctores docent contra Menoch.

XIII. Rogabis secundo, An corruat dispensatio, quando pro ea obtinenda plures causæ allegantur, quarum aliqua tantum sit falsa?

Respondeo cum Pal. loc. cit., Sanch. lib. 8. disp. 21., Suar., quod si causa vera secundum stylum, & consuetudinem solet reputari sufficiens ad dispensationem concedendam, admixtio causæ falsæ non reddat dispensationem invalidam; secus vero si non sit sufficiens; aut si sit quidem sufficiens, sed non soleat movere Superiorem ad concedendam dispensationem, ut notat Guttier. apud eundem Pal.; quia tunc ignoratur, num Superior concesserit dispensationem ratione solius causæ veræ, an ratione utriusque simul, veræ simul, & falsæ: In dubio autem, an causa falso allegata fuerit motiva, & finalis, presu-

Pars I.

endum est, dispensationem esse validam, quia in dubio stat semper presumptio pro valore actus, ex leg. *Quoties*, ff. *De rebus dubiis*.

XIV. Rogabis tertio, num quando surreptio est in aliqua tantum parte rescripti, sit solum illa pars rescripti nulla, an vero totum rescriptum sit nullum: Verbi gratia, si impetrasti dispensationem tam in voto, quam in impedimento affinitatis, ut possis contrahere matrimonium, & allegasti veram causam pro voto, falsam vero pro impedimento affinitatis, eritne dispensatio invalida etiam pro voto, an solum pro impedimento affinitatis, unde possis aliam ducere non affinem?

Respondeo cum Sanch., Pal. loc. cit., & aliis communiter distinguendo; nam si per ignorantiam, & simplicitatem etiam culpabilem, dummodo non fuerit crassa, id feceris, valida erit pars illa rescripti, pro qua allegata fuit causa vera. Quod si id feceris malitiose, totum rescriptum erit nullum, ut deciditur expresse in cap. *Super literis*, *De Rescriptis*, ubi dicitur: *In sua perversitatis pœnam nullum ex illis literis commodum consequantur*. Notat tamen Sanch., quod quia talis annullatio est pœna, ideo ut incurratur, opus est sententia saltem declaratoria criminis; unde sensus talis textus est, quod dispensatio, seu rescriptum careat effectu, & nullum commodum ex eo obtineatur, postquam crimen est declaratum; & per consequens ante talem declarationem dispensatio erit ipso jure valida quoad illam partem, pro qua allegata fuit causa vera.

Z

AR.